

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
مرکز آمار ایران

نتایج آمارگیری اندازه‌گیری تعداد و تولیدات دام سبک

۱۴۰۱

مرکز آمار ایران

نشانه‌های نشریات مرکز آمار ایران

-	آمار گردآوری نشده است.
000	آمار در دسترس نیست.
x	ذاتاً یا عملاً وجود ندارد.
xx	جمع و محاسبه غیر ممکن یا بی‌معنی است.
//	رقم کمتر از نصف واحد است.
	رقم (نسبت) ناچیز و قابل صرف‌نظر کردن است.
*	رقم غیر قطعی است.
**	رقم جنبه تخمینی دارد.
⊙	به‌دلیل حفظ محرمانگی، رقم قابل انتشار نیست.

اختلاف در سرجمع‌ها به علت سرراست کردن ارقام است. محاسبه نسبت‌ها و شاخص‌ها قبل از سرراست کردن ارقام صورت گرفته است.

پیشگفتار

دامداری یکی از فعالیتهای اصلی بخش کشاورزی است که حدود یک چهارم از ارزش افزوده بخش کشاورزی را به خود اختصاص می‌دهد که در کشور ما شامل پرورش دام سبک (گوسفند و بز) و دام سنگین (گاو، گاو میش و شتر) است. محصولات دامی از مهمترین منابع تأمین غذای انسان‌ها هستند و علاوه بر نقش بسیار مهمی که در امنیت غذایی جامعه ایفا می‌کنند، فراهم آورنده ماده اولیه بسیاری از صنایع از قبیل صنایع غذایی و لبنی محسوب می‌شوند. این فعالیت‌ها منبع درآمد بسیاری از خانوارها به ویژه در نقاط روستایی می‌باشند و علاوه بر آن اشتغال و امرار معاش بسیاری از افراد شاغل در بخش خدمات نظیر بازرگانان، خرده‌فروشان و افراد شاغل در بخش حمل و نقل محصولات کشاورزی به این فعالیت وابسته است.

با توجه به ویژگی‌های دام سبک نظیر متغیر بودن تعداد آن در طول سال به علت زایش فصلی این نوع دام از یک سو و سهم فراوان این نوع دام از تولیدات دامی (حدود نیمی از گوشت قرمز تولید شده در کشور و نزدیک به ده درصد شیر خام) اجرای طرح آمارگیری اندازه‌گیری فصلی تعداد و تولیدات دام سبک در دستور کار مرکز آمار ایران قرار گرفت. در این طرح آمارگیری اطلاعات مربوط به «تعداد دام سبک به تفکیک سن و جنس» در روز آمارگیری، «تعداد دام زنده به دنیا آمده» و «تعداد دام عرضه شده برای کشتار» در فصل آمارگیری در آخرین ماه هر فصل و از بیش از ۳۰۰۰ بهره‌بردار دارای دام سبک که با استفاده از چارچوب سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳ و با روش‌های نمونه‌گیری انتخاب شده‌اند، پرسیده شد و نتایج با روش‌های آماری به سطح کل جامعه تعمیم داده شد. نشریه حاضر، حاوی اطلاعات حاصل از اجرای این طرح آمارگیری در سال ۱۴۰۱ است.

از این اطلاعات علاوه بر کمک به برنامه‌ریزی‌های تخصصی بخش دام، اطلاعات ارزشمندی برای متولیان تنظیم بازار فرآورده‌ها و نهاده‌های مرتبط با دام سبک و محققان فراهم می‌شود.

امید است که اطلاعات ارائه شده مورد استفاده تصمیم‌گیران، برنامه‌ریزان و پژوهشگران قرار گیرد و این مرکز با بهره‌گیری از نظرات آنان در تهیه و ارائه اطلاعات دقیق و بهنگام آماری مورد نیاز گام‌های مؤثرتری بردارد.

شایان ذکر است اطلاعات این نشریه از طریق درگاه ملی ایران به آدرس www.amar.org.ir قابل دسترسی است.

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۲	مقدمه
۳	راهنمای کاربران
۴	مشخصات کلی طرح
۷	تعاریف و مفاهیم
۸	خلاصه یافته‌ها
۱۲	جداول آماری

مرکز آمار ایران

مقدمه

به‌منظور برآورده نمودن نیازهای آماری برنامه‌ریزان بخش دام از تعداد و تولیدات دام سبک، طرح آمارگیری نمونه‌ای اندازه‌گیری فصلی تعداد و تولیدات دام سبک در فصل‌های بهار، تابستان، پاییز و زمستان سال ۱۴۰۱ در ۳۱ استان کشور اجرا شد. در این طرح، اطلاعاتی در مورد «تعداد دام در روز آمارگیری به تفکیک سن و جنس» و «تعداد دام زنده به‌دنیا آمده، تعداد دام عرضه شده برای کشتار» از بیش از ۳۰۰۰ بهره‌بردار نمونه در کشور که با روش‌های آماری، انتخاب شده بودند به شیوه آمارگیری ترکیبی (تلفنی – حضوری) جمع‌آوری و با روش‌های آماری به سطح جامعه (کل کشور) تعمیم داده شده است.

استفاده از اطلاعات ارائه شده مستلزم آشنایی با مفاهیم، اصطلاحات فنی و روش‌های اجرایی به‌کار رفته در این طرح آمارگیری است که ممکن است با برداشتهای موجود در اذهان عمومی متفاوت باشد. به‌منظور ممانعت از برداشتهای سلیقه‌ای از نتایج طرح، مطالعه تعاریف و مفاهیم به‌کار رفته در این طرح به کاربران محترم توصیه می‌شود.

مرکز آمار ایران

راهنمای کاربران

نکات مورد توجه در جدول‌های آماری

هر جدول آماری از عنوان، سرستون‌ها، ستون شرح و متن جدول تشکیل شده است که باید به مندرجات آن‌ها به دقت توجه شود. متن جدول شامل اعدادی است که اطلاعات آماری را تشکیل می‌دهند و به وسیله مندرجات سه قسمت (عنوان، سرستون و شرح) قابل درک و تبیین می‌باشد. در برخی موارد مطالب مندرج در سه قسمت نام برده شده برای درک اطلاعات متن کافی نیست و باید به زیرنویس‌ها، تعاریف و توضیحات این نشریه توجه شود.

در عنوان جدول معمولاً زمان آماری و ماهیت یا موضوع اعداد متن جدول به‌طور کلی توضیح داده می‌شود. ستون شرح و سرستون‌ها به‌طور دقیق ماهیت و مفهوم اطلاع مندرج در خانه محل تقاطع را مشخص می‌کند.

مرکز آمار ایران

مشخصات کلی طرح

سابقه طرح

این طرح آمارگیری از سال ۱۳۹۸ به صورت فصلی اجرا می‌شود.

هدف کلی

هدف کلی از اجرای این طرح، برآورد تعداد دام سبک در ماه پایانی هر فصل و میزان تولیدات این نوع دام در فصل‌های مختلف سال است.

جامعه هدف

جامعه هدف طرح، همه بهره‌برداران کشورهای کشاورزی در نقاط شهری یا روستایی کشور (متعلق به خانوارهای معمولی ساکن و بهره‌برداران غیرساکن و شرکت‌های رسمی و مؤسسات عمومی) است که در روز آمارگیری دارای فعالیت پرورش دام سبک هستند.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری این طرح، شامل همه بهره‌برداران کشورهای کشاورزی دارای فعالیت پرورش دام سبک در نقاط شهری و روستایی کشور (متعلق به خانوارهای معمولی ساکن، خانوارهای معمولی غیرساکن و شرکت‌های رسمی و مؤسسات عمومی) است که بنا بر اطلاعات سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، در شهرستان‌های دارای حداقل ۴۰۰ بهره‌بردار دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بوده‌اند.^۱

واحد آماری

واحد آماری این طرح، یک بهره‌بردار کشورهای کشاورزی دارای فعالیت پرورش دام سبک در نقاط شهری یا روستایی کشور (متعلق به خانوارهای معمولی ساکن، خانوارهای معمولی غیرساکن و شرکت‌های رسمی و مؤسسات عمومی) است که در روز آمارگیری دارای فعالیت پرورش دام سبک هستند.

^۱ شهرستان‌هایی که کمتر از ۴۰۰ بهره‌بردار دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک داشتند، به دلیل مسائل اجرایی و همچنین نبود تعداد کافی نمونه جایگزین از جامعه آمارگیری کنار گذاشته شدند.

زمان آماری

زمان آماری برای بخشی از داده‌های این طرح، روز آمارگیری و برای بخشی دیگر، فصلی است که آمارگیری در آن انجام می‌شود.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری این طرح به شرح جدول زیر بوده است:

شرح	شروع	خاتمه
فصل بهار ۱۴۰۱	۲۱ خرداد ۱۴۰۱	۳۱ خرداد ۱۴۰۱
فصل تابستان ۱۴۰۱	۲۰ شهریور ۱۴۰۱	۳۱ شهریور ۱۴۰۱
فصل پاییز ۱۴۰۱	۲۰ آذر ۱۴۰۱	۳۰ آذر ۱۴۰۱
فصل زمستان ۱۴۰۱	۱۴ اسفند ۱۴۰۱	۲۵ اسفند ۱۴۰۱

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات از طریق مصاحبه با بهره‌بردار جمع‌آوری شده است. در صورت عدم همکاری بهره‌بردار نمونه اصلی، پرسشنامه برای واحدهای نمونه جایگزین تکمیل شده است.

سطح ارائه برآوردها

برآوردها در سطح کل کشور ارائه شده است.

پارامترهای مورد نظر

پارامترهای اصلی مورد نظر طرح به شرح زیر است:

- تعداد «گوسفند و بره».
- تعداد «بز و بزغاله».

خطای نمونه‌گیری قابل پذیرش

حداکثر خطای نمونه‌گیری مورد پذیرش برای متغیر «تعداد دام سبک»، ۵ درصد پیش‌بینی شده است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری این طرح از اطلاعات سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳ به دست آمده است. با توجه به این‌که نمونه‌گیری در دو مرحله انجام شد، چارچوب لازم برای هر یک از مراحل نمونه‌گیری به شرح زیر تهیه شد:

مرحله اول: فهرست همه شهرستان‌هایی که بر اساس اطلاعات سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، دارای حداقل ۴۰۰ بهره‌بردار دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بوده‌اند. این چارچوب علاوه بر اطلاعات جغرافیایی، شامل متغیر «تعداد بهره‌بردار دارای دام سبک» بود.

مرحله دوم: فهرست همه بهره‌برداران دارای فعالیت پرورش دام سبک، در هر یک از واحدهای نمونه‌گیری مرحله اول بود که بر اساس سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳ دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بودند. این چارچوب علاوه بر اطلاعات جغرافیایی، شامل متغیر «تعداد دام سبک» بود.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری هر یک از مراحل نمونه‌گیری به شرح زیر بود:

مرحله اول: یک شهرستان که در سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، دارای حداقل ۴۰۰ بهره‌بردار دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بوده است.

مرحله دوم: یک بهره‌بردار دارای فعالیت پرورش دام سبک که در سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، دارای حداقل ۳۰ رأس دام سبک بوده است.

روش نمونه‌گیری

در این طرح، از روش نمونه‌گیری احتمالی دو مرحله‌ای استفاده شده است. در مرحله اول در هر استان، تعدادی شهرستان به عنوان نمونه انتخاب شدند. سپس در هر شهرستان نمونه، تعدادی بهره‌بردار به عنوان نمونه انتخاب شدند.

مرکز آمار ایران

تعاریف و مفاهیم

بهره‌برداری کشاورزی

یک واحد تولیدی اقتصادی کشاورزی است که تحت مدیریت واحدی قرار دارد.

بهره‌برداری پرورش دهنده دام سبک

یک بهره‌برداری کشاورزی است که به پرورش دام سبک در روز آمارگیری می‌پردازد.

دام سبک

منظور از دام سبک، گوسفند و بره و بز و بزغاله است که ممکن است به صورت سنتی یا صنعتی نگهداری شود.

دام زنده به دنیا آمده

بره / بزغاله متولد شده در فصل آمارگیری است هرچند که بعد از تولد مرده باشد.

دام پرواری

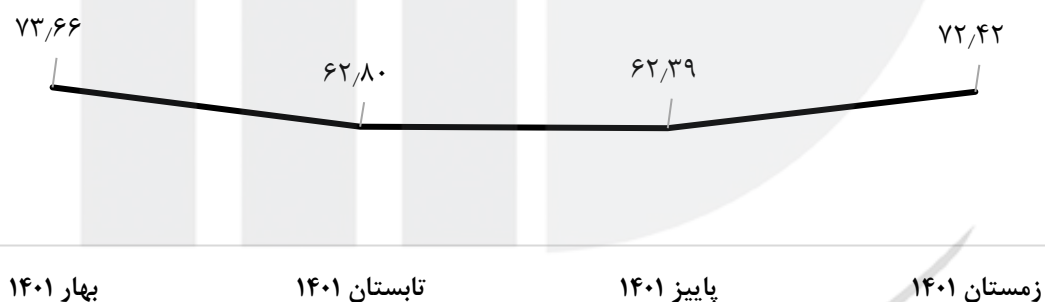
دام پرواری، دامی است که در هر سن و جنس، به منظور افزایش وزن، تحت برنامه معینی، برای مدتی نگهداری می‌شود.

خلاصه یافته‌ها

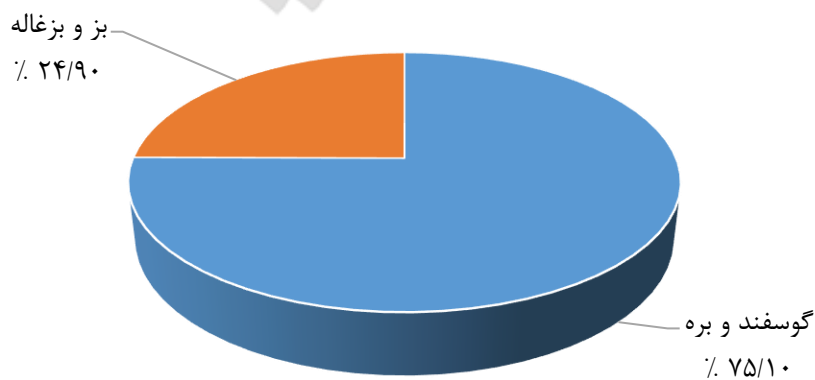
تعداد دام سبک

نتایج طرح آمارگیری اندازه‌گیری تعداد و تولیدات دام سبک ۱۴۰۱ نشان می‌دهد که تعداد دام سبک موجود در بهره‌برداری‌های پرورش‌دهنده دام در کشور از ۶۲/۳۹ تا ۷۳/۶۶ میلیون رأس در طول سال متغیر است.

نمودار ۱- تغییرات تعداد دام سبک در دامداری‌های کشور - ۱۴۰۱ (میلیون رأس)

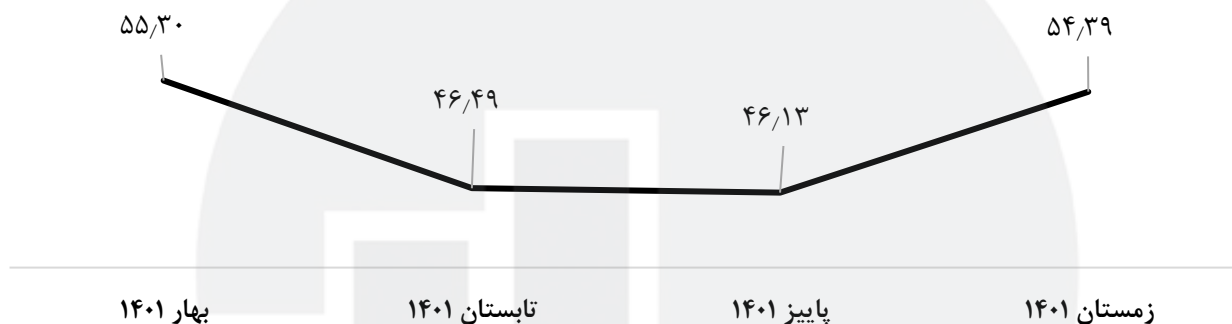
نمودار ۲- سهم انواع دام سبک در زمستان ۱۴۰۱ (درصد)

تعداد گوسفند و بره

نتایج طرح آمارگیری اندازه‌گیری تعداد و تولیدات دام سبک ۱۴۰۱ نشان می‌دهد که کمترین تعداد گوسفند و بره موجود در دامداری‌های کشور با ۴۶/۱۳ میلیون رأس در فصل پاییز و بیشترین تعداد آن با ۵۵/۳۰ میلیون رأس در فصل بهار بوده است.

نمودار ۳ - تغییرات تعداد گوسفند و بره در دامداری‌های کشور - ۱۴۰۱ (میلیون رأس)

تعداد بز و بزغاله

بر اساس نتایج حاصل از این طرح در سال ۱۴۰۱، کمترین تعداد بز و بزغاله با ۱۶/۲۶ میلیون رأس در فصل پاییز و بیشترین تعداد با ۱۸/۳۶ میلیون رأس در فصل بهار بوده است.

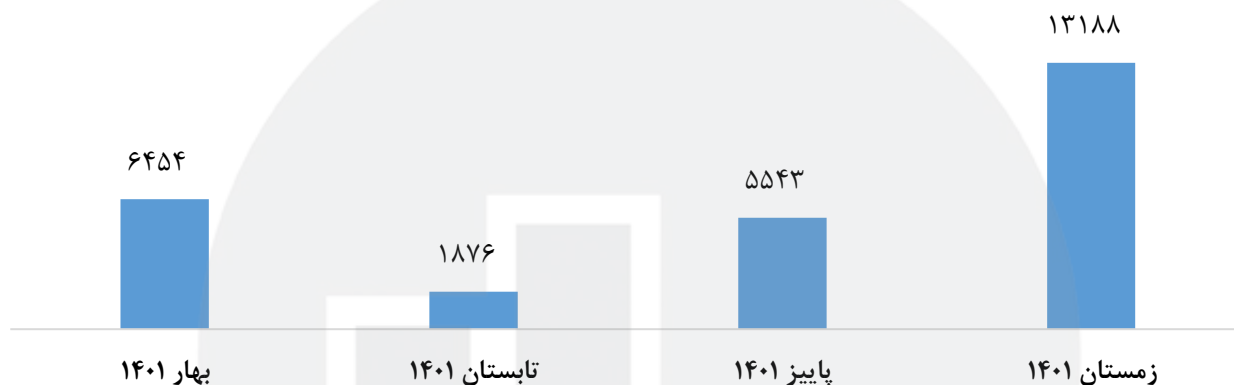
نمودار ۴ - تغییرات تعداد بز و بزغاله در دامداری‌های کشور - ۱۴۰۱ (میلیون رأس)

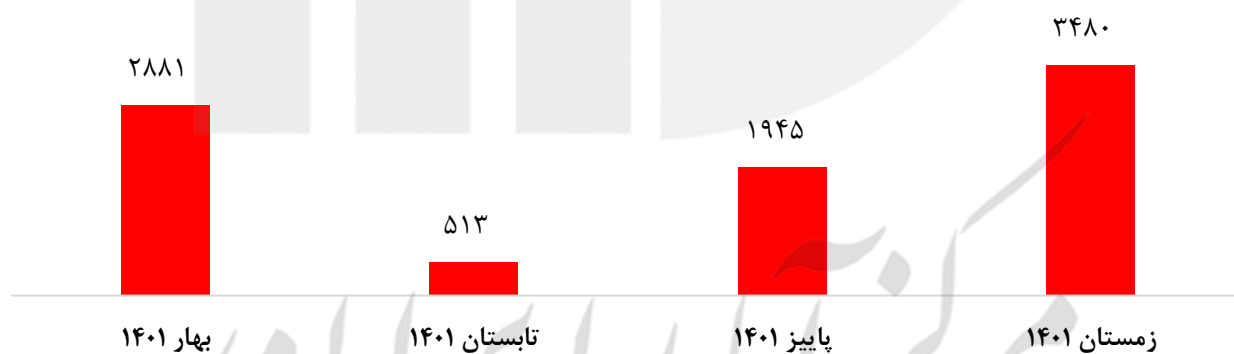
تعداد دام زاییده شده

در سال ۱۴۰۱ تعداد ۲۷/۱ میلیون رأس بره و ۸/۸ میلیون رأس بزغاله در دامداری‌های کشور متولد شده است.

نمودار ۵- تعداد بره زنده به دنیا آمده در دامداری‌های کشور - ۱۴۰۱ (هزار رأس)

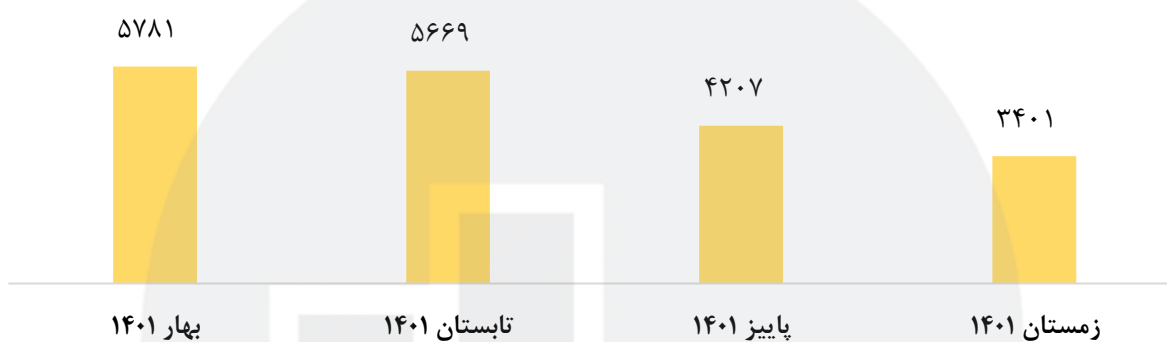
نمودار ۶- تعداد بزغاله زنده به دنیا آمده در دامداری‌های کشور - ۱۴۰۱ (هزار رأس)

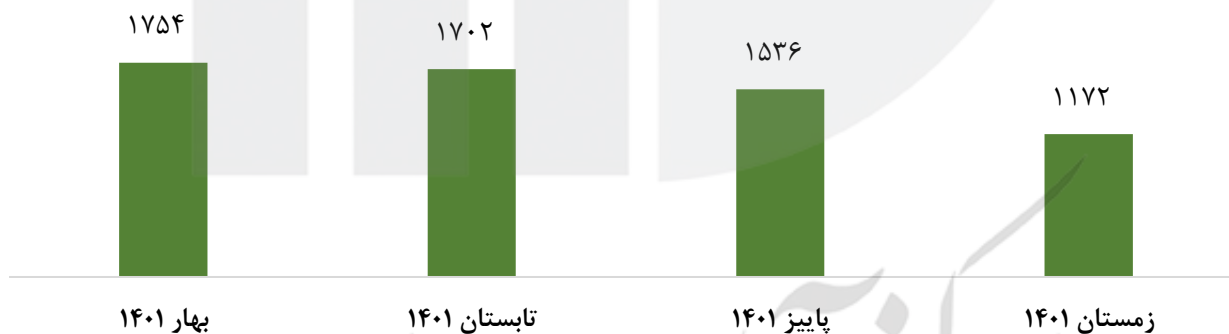
تعداد دام پروار شده

در طول سال ۱۴۰۱، تعداد ۱۹/۱ میلیون رأس گوسفند و بره و ۶/۲ میلیون رأس بز و بزغاله در دامداری‌های کشور پروار شده است.

نمودار ۷- تعداد گوسفند و بره پروار شده در دامداری‌های کشور -۱۴۰۱ (هزار رأس)

نمودار ۸- تعداد بز و بزغاله پروار شده در دامداری‌های کشور -۱۴۰۱ (هزار رأس)

مرکز آمار ایران

جداول آماری

جدول ۱ - تعداد گوسفند و بره به تفکیک سن و جنس - سال ۱۴۰۱ (هزار رأس)

فصل	جمع	از بدو تولد تا ۵ ماه		از ۶ ماه تا ۱۲ ماه		بیش‌تر از یک سال	
		ماده	نر	ماده	نر	ماده	نر
بهار	۵۵۳۰۱	۸۷۵۶	۶۹۹۲	۴۵۶۵	۲۲۷۲	۳۱۰۳۰	۱۶۸۷
تابستان	۴۶۴۹۰	۴۸۵۷	۳۴۰۴	۵۱۶۹	۲۲۱۴	۲۹۲۶۶	۱۵۷۸
پاییز	۴۶۱۳۴	۴۴۴۴	۳۶۱۸	۴۵۲۸	۲۱۳۷	۲۹۷۴۰	۱۶۶۸
زمستان	۵۴۳۹۳	۹۳۷۹	۸۲۴۶	۳۰۹۴	۱۵۰۳	۳۰۵۶۰	۱۶۱۱

جدول ۲ - تعداد بز و بزغاله به تفکیک سن و جنس - سال ۱۴۰۱ (هزار رأس)

فصل	جمع	از بدو تولد تا ۵ ماه		از ۶ ماه تا ۱۲ ماه		بیش‌تر از یک سال	
		ماده	نر	ماده	نر	ماده	نر
بهار	۱۸۳۶۳	۲۸۶۱	۲۱۴۷	۱۷۲۰	۶۹۷	۹۹۵۳	۹۸۴
تابستان	۱۶۳۰۰	۱۸۰۷	۱۲۱۴	۲۰۰۱	۷۰۸	۹۷۵۴	۸۱۶
پاییز	۱۶۲۶۲	۱۶۶۳	۱۲۵۱	۲۰۳۰	۷۱۷	۹۷۲۹	۸۷۲
زمستان	۱۸۰۳۳	۲۷۸۰	۲۳۰۲	۱۵۷۷	۶۵۲	۹۹۰۵	۸۱۷

جدول ۳ - مقدار تولیدات دام سبک - سال ۱۴۰۱ (هزار رأس)

شرح	گوسفند و بره		بز و بزغاله	
	بره زنده به دنیا آمده	دام پرور شده	بزغاله زنده به دنیا آمده	دام پرور شده
سال ۱۴۰۱	۲۷۰۶۱	۱۹۰۵۸	۸۸۱۹	۶۱۶۴
بهار	۶۴۵۴	۵۷۸۱	۲۸۸۱	۱۷۵۴
تابستان	۱۸۷۶	۵۶۶۹	۵۱۳	۱۷۰۲
پاییز	۵۵۴۳	۴۲۰۷	۱۹۴۵	۱۵۳۶
زمستان	۱۳۱۸۸	۳۴۰۱	۳۴۸۰	۱۱۷۲